

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 04056

UNTER FREMDE HIMLEN

Yossel Birstein

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

התאחדות הסטודנטים
המערבית - תל אביב
בניין הסטודנטים
15-7/1944

אונטער פרעמדע הימלען

UNTER FREMDE HIMLEN

BY YOSEL BIRSZTEIN

ILLUSTRATIONS — YOSEL BERGNER

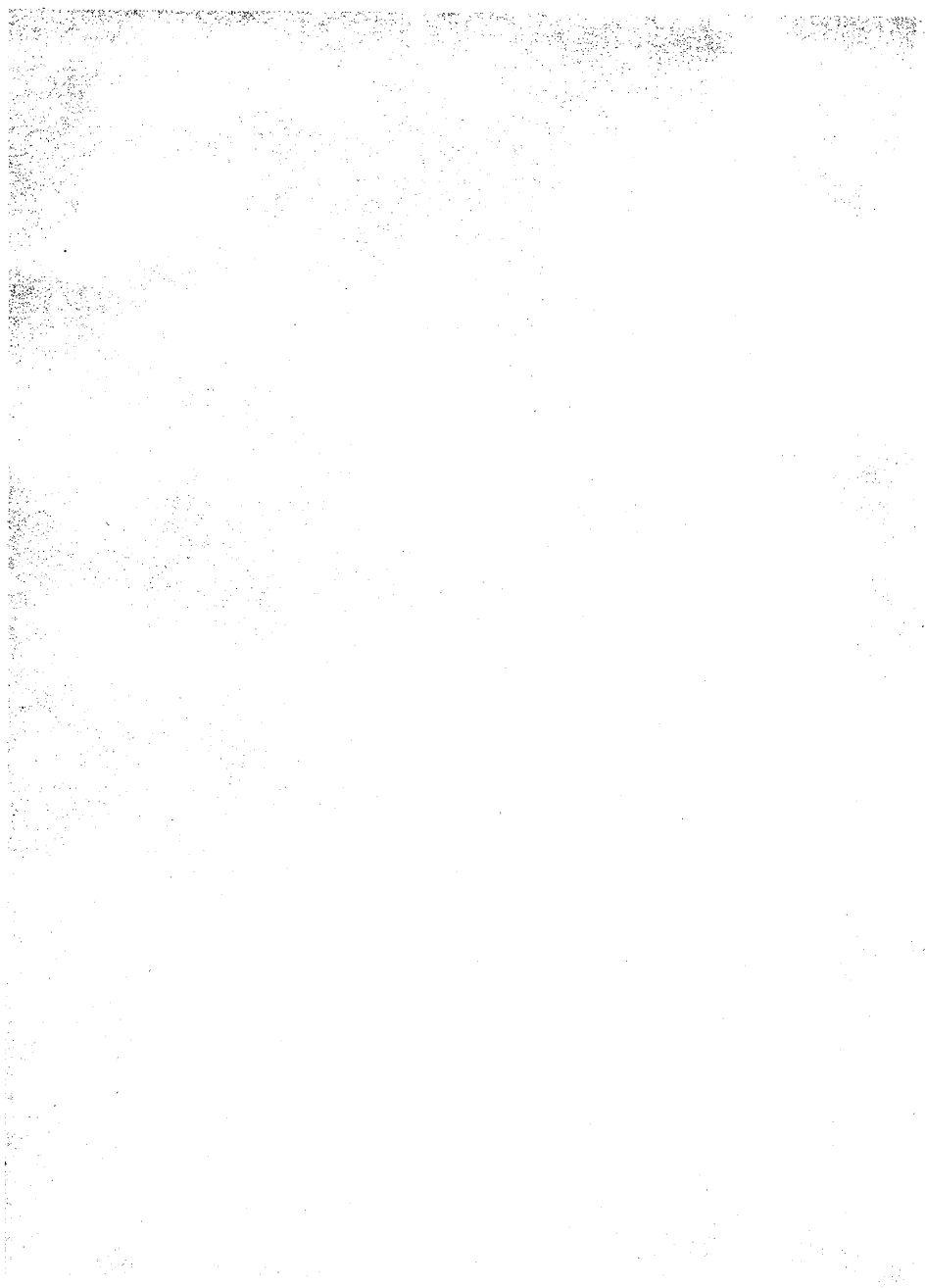

Printed by "YORK PRESS" Ltd., 198-202 Faraday St.,
Carlton, N.3., Melbourne, Victoria, Australia.

יאסל ביד שטיין

אונטער
פרעמדע
הימלעך

יאסל פירשמיין

אונטער פרעמדע הימלען לידער

הילע און צייכנונגען : יאסל פערנגער

אויסטראליע

1949

מעלבורן

ארויסגעגעבן מיט דער מיטהילף
פון דער
"קדימה" יוגנט ארגאניזאציע

דרוסעריי, יארק פרעס", טעלבורן
געזעצט: א. זענער; מאַנטירט: מ. ש. שווי

מיון מאמע — נח-נפתלי, מיון
מאמע — מלכה, שוועסטער —
חנה-טויבע, ברודערל — יאנקעלע,
אומגעקומענע אין די הימלער-
שחישות.

מיין טאטנס שוויים

(היים גורט'ן).

מיין טאטנס שוויים איז נאס נאך אויף מיין העמד
און זיין גרייטקייט ס'לעבן דורכצוקומען
האב איך מיט זיך אין דער פרעמד
ווי א תפילה מיטגענומען.

אפצושפרעכן פארכטיק-פרום
דעם פאלשן חן, דעם פוסטן ווונדער,
און פארהיטן זיך אליין
פון צו בלייבן אפגעזונדערט.

מיין שפלות איז מיר נישט קיין גור.
איך בין דערנידעריקט צו קענען זיין צוזאמען
מיט מיין טאטנס שווער-געפרוואטן צער,
מיט דער ליבשאפט פון מיין שטילער מאמען.

אן אפגעריסענער בין איך פון זיי.
און זיי אליין — נישטא. פארטיליקט.
נאר זיס איז מיר נאך אלץ דער טעם
פון זאגן נאכאמאל: כ'בין צייטיק, בין וויליק.

ווייל מיין לעבן איז דאס לעבן פון א שעפס
און מיין גורל ווי א שעפס איך אָננעם.
מיין ביסל פרייד — ווי יעדנס אויף דער וועלט.
נאר מיין טרויער האט אן אנדער פנים.

מיין טאטנס שוויים איז נאס נאך אויף מיין העמד
און זיין גרייטקייט ס'לעבן דורכצוקומען
האב איך מיט זיך אין דער פרעמד
ווי א תפילה מיטגענומען.

כגעזעגן זיך

צו וועמען אויסשטרעקן א האנט?
א פולע שטוב:

א וואנט, א מיש, א בענקל.
אויך זיי באגערן שמילערהייט
מען זאל אן זיי געדענקען.

כ'נעם זיך אן מיט דעם באגער,
דעם שטילן פון אלע שמילסטע ווונדער.
פון זאכן אן א לשון, אן א קול,
וואס ווילן דערהערט ווערן און גאר באזונדער.

כ'שטרעק אויס מיין האנט א לעצטן מאל
גאך דער ברכה פון זכרון,
מיין טאטע ליענט מיר פאר
א מעשה פון א מענטש.
א משל מיט א מענטשנס יארן.

ער זאגט צו מיר: זיי אפגעהיט,
זיי אפגעהיט פון גיין פארלוירן.
ס'קאן זיין, אז גאט איז אומעסות,
מערער — ווו מען ווערט געבוירן.

און איך — א יינגל — הער זיך צו
צו דער בענקעניש פון טאטנס יארן
און שטרעק מיין האנט א לעצטן מאל
גאך דער ברכה פון זכרון.

1875

אויף דיין פייערדיקער חתונה

איצט וואלסטו שוין געווען א כלה-מויד
מיט אלע מיידל-הנען ווי באלייטנס.
פאר א כלה האט דיך אויסגעכאפט דער שויט
און חתונה געהאט מיט דיר באצייטנס.

ווער האט אויף דער חתונה געפעלט ?
געקומען זענען אלע : פרעמדע, שכנים.
האט א טאנץ געמאך דער טייוול מיט דער וועלט
און דו — מיט כל-ישראל אינאיינעם.

שיין האסטו געמאכט. מיט ברען, מיט פלאם.
אזוי א טאנצן קאן נאר אונזער שטאם
מיט הארץ און גוף צום פלאם איבערגעגעבן.
אזוי א טאנצן קאן נאר אונזער לייב-און-לעבן.

נאר איך בין נישט געקומען גאר אינגאנצן
אויף דיין פייערדיקער חתונה צו טאנצן.

צייכנס פון דיין פנים

כ'לעב אויף די צייכנס פון דיין פנים.
די גרויע ארימקייט פון אונזער גאס אפילו
האט אראפגעלויכטן פון דיר ווי א תפילה.
ווער האט די תפילה דיינע דען פארנומען?

איצט לעבן נאר די אותיות פון דיין נאמען.
די יידישע פארוואַגלמקייט, וואס מיד און שווער,
פלעגט לאָזן פאלן אויף דיר א שטילע טרער —
א רמזל אויף דעם וואס האט געדארפט קומען.

און ס'איז געקומען. אצינד איז אליין שוין קלאַר.
ווי ס'איז דאָס גראַז אויפן שטילן פעלד.
ווי ס'איז די פינסטערניש אויף יעדן שפאן.
שטיי איך מיטן פנים צו דער וועלט
פון ליכטיקייט, וואס איז אין אש פאראן.

זע, מיר קומען ווידער
 מיט א גלויביק וואָרט
 פון טרויעריקע לידער
 צום טרויעריקן אַרט.
 נאַכאַמאָל מיט תמימות,
 צום טרויעריקן מענטש
 נאָך אַזויפיל קללות
 זאָגן פרום: איך בענטש.
 צו ווערן צוריק באַהאַפּטן
 מיט גאָטס ליכט, וואָס שטראַמט
 אין תהום פון אַלע דורות —
 אויך אין אונדזער תהום.
 יא, מיר קומען ווידער
 פאַרעלמערט שוין און גראָ.
 עקשנותדיק צו מענהן
 מיר זענען ווידער דאָ.
 אן אַטעם צו פאַרהיטן
 פון אַ לעצטן ייד.
 א קבר צו פאַרשיטן —
 דעם יאוש פון געמיט.
 מיט חכמה פון דעם לעבן
 צו פאַרהילן דעם טויט
 וואָס וועט סיי-ווי שוין קלעפּן
 צו יעדן ביסן ברויט.
 זע, מיר קומען ווידער
 מיט א גלויביק וואָרט
 פון טרויעריקע לידער
 צום טרויעריקן אַרט.

אין סוף פון די טעג

(הערץ בערגנער'ן).

אין סוף פון די טעג פון דעם גרויסן געוויין
איז אַ טרויעריק יינגל געקומען צו גיין.

צום הרובן הויז. אזוי ווי אַמאַל
מיט אַ פלאַמיקן אַטעם דער נביא צום מאַל.

מיט אומרו אין האַרץ, מיט אייליקע טרייבן
צו זוכן אַ וואַרט פון פאַרלאַשענעם ליד.

נאָר שמוס ווי אַ דומם און אומהיימליך גרויס
געוואַכט איבער אים האַט די שמילקייט פון הויז.

איז ס'יינגל געשטאַנען פאַרגליווערט. און שמוס
געשלונגען די שמילקייט פון טויטן ארום.

דערפילט מיטאַמאַל אזא בראַך אין די קני
און זיין גוף צו דער ערד האַט געטאַן זיך אַ צי.

צו דער היימישער ערד מיטן פנים אַראָפּ
אזויווי צום שלאַגן די ערד מיטן קאַפּ.

נאָר שמוס ווי אַ דומם און אומהיימלעך גרויס
געוואַכט איבער אים האַט די שמילקייט פון הויז.

האַט ס'יינגל געמאַן פון דער ערד זיך אַ הייב.
דערשטיקט דאָס געשריי פון פאַרפייניקטן לייב

און שווער ווי אַ זקן געלאָזן זיך גיין
אַריבער דער שוועל פון דעם גרויסן געוויין.

און שטיין געבליבן אין דער ליידיקער שטוב.
אַזוויי אַן אַבל ביים אַפענעם גרוב.

און שטום ווי אַ דומם און אומהיימלעך גרויס
געוואַכט איבער אים האָט די שטילקייט פון הויז.

האַט ס'יינגל געעפנט ווי איוב זיין מויל.
נאַר נישט אויף קיין קללות. ס'געבראַכענע קול

האַט קוים זיך געהערט אין דער גרויזאַמער רו :
זוו זיינען זיי אַלע, ווו זיינען זיי, ווו ? ...

דאָס קול האָט געבלאַנדזשעט צווישן די ווענט
האַט ס'יינגל זיין פנים פאַרשמעלט מיט די הענט

און שטום ווי אַ דומם און אומהיימלעך גרויס
געוויינט אין דער שטילקייט פון חרובן הויז.

סאָעפּעט

כ'קום איצט פון היילן, פון וואַלד און פון פעלד.
וונדערלעך, וונדערלעך גאָט, איז דיין וועלט —
וואָס זאָל איך טאָן מיט זיך ?

מער ווי די שרעק פאַר מיין היימישער שמאַט
יאָגט מיך דער פּחד פון אייגענעם טראַט —
וואָס זאָל איך טאָן מיט זיך ?

ווי גרויזאָם דאָ איז ? ווי רואיק, ווי שטיל ?
אויך איך בין פאַרגרויזאָמט און מיד שוין פון שפּיל —
וואָס זאָל איך טאָן מיט זיך ?

כ'בין מקנא דעם שטיין וואָס עס וואַרפט ווער אַרײַן
אין אַ ברונעם אַרײַן און ער זינקט דאַרמין איין —
וואָס זאָל איך טאָן מיט זיך ?

דיין רוף: יהי אור, איז פאַרמונקלט און שוואַרץ.
ס'איז הפּקר מיין לעבן, גאַכנישט מיין האַרץ —
וואָס זאָל איך טאָן מיט זיך ?

אונטער דיין דראַענדיקער האַנט

האַסט אױסגעשטרעקט אױף מיר דיין דראַענדיקע האַנט —
כ׳בין אַ שאַטן פֿון אַן אָפּגעברענטער וואַנט.

דעם צײַכן פֿון מײַן מאַמנס לעצטע טריט
פֿאַרהילט די שטילקײט פֿון אַן אױסגעלאַשן ליד.

און שעה אױף שעה זאָמלען זיך מיט גרויל
צו דערצײלן פֿון מײַן מאַמעס יאַמערלעכן קול

צום דומס-האַרץ פֿון אדם-מענטש.
בעת ס'האַבן אירע הענט אין אײלעניש דערבענטשמ

אַ לעצטן מאָל — די ייִדיש-קרייזלדיקע האַר
פֿין מײַן ברודערל פֿון זיבן יאָר.

האַסט אױסגעשטרעקט אױף מיר דיין דראַענדיקע האַנט —
כ׳בין אַ שאַטן פֿון אַן אָפּגעברענטער וואַנט.

פֿון דער נאַכט, וואָס איז אין הימל שוין פֿאַרטויאיקט
כ׳עפֿן אױף צו דיר אַ ייִדיש אױג.

מײַן לעבן וואַכט איצט אױף פֿון אַ געוויין
ווי אַ גראַז, וואָס שפֿאַרט זיך דורך דורך שמיין

און טוט זיך מיען נאַכאַמאָל אַ צאַפל טאָן
צו פֿרימאַרגנדיקער פֿלייצנדיקער זון.

צו דיין אױסגעשטרעקטער דראַענדיקער האַנט
איז דעם שאַטן פֿון דער אָפּגעברענטער וואַנט.

א בריוו אין מיין האנט

ביי דער גומער שכנה אין שמאל
שרייבט א בריוו
מיין שוועסטער פון פערצן יאר.
אירע האַר
זענען פארדעקט מיט דער מאמעס מיכל.
זי וויינט פאר דעם שמאלן ליכט
פון די שפארונגעס פון שמאל.
דער הונגער טוט איר וויי.
ס'ציטערט איר שמאלער גוף.
אויף די קני
איר דינע האנט —
ברודער אין ווייטן לאַנד.

ס'יאר איז אזוי. אזוי.
פון אלע — אליין געבליבן.
די בריוו וואָס זי האָט געשריבן.
גייט זי דער גומער שכנה אין האַנט —
ברודער אין ווייטן לאַנד.

מיין שוועסטער איז מער נישטאָ
נאַר ס'ליכט דורך שמאלע שפארונגעס
זוכט נאָך אַרום
ביי דער גומער שכנה אין שמאל
ס'געשמאלט פון מיין שוועסטער.

טאכטער שיינע פון די דריי מתנות

(צו דערמאנען טויבעלע צוקער —
אומגעקומען על קידוש - השם)..

זיי האבן דיך פארפייניקט אן רחמנות —
טאכטער שיינע פון די דריי מתנות.

שוועסטער פון מיין שווער-געפרוומער שמאט.
פאראן א צייכן נאך פון דיין גענאד
אויף מיין מער נישט יינגלדיקן שמערן.
און פארבארגן ווו אין מיין געמיט —
א סימן פון דעם דרעמלענדיקן ליד
וואס כ'האב ארויסגעפרעפלט פון דיין ווייכער שניט.

איצט ביסטו אויס.
דיין מיידלשאפט פון מלא-חן
לייען איך איצט אין פנקס פון געוויין.
דארט בלייבן וועט מסתמא שוין פארהוילן
די פארציטערטקייט פון דיינע אויגן.
אויך דיין אפגעציטערט לעבן
וואס נישט דערוועקט האט גאטס רחמנות —
טאכטער שיינע פון די דריי מתנות.

מיין ברודערל

פון דעם יידישן וואָרט און דעם יידישן ליד
פון דעם יידישן וואָרט און דעם יידישן ליד

דאָס יידישע וואָרט און דאָס יידישע ליד
ליגן אין שפייכלערס פון טרויער און פיין.
אַ שפייכלער אַזא איז אַ יעדנס געמיט
וואָס האָט זיך באַהאַפּטן מיט אונזער געוויין.
זאָל לייכטן דאָס וואָרט און דאָס ליד, וואָס באַקלונדט
דאָס קינדיש געמיט מיטן חלום פון פרויד —
מיין ברודערל איז אַ בערגעלע אַש.

די ווענט פון דער שטוב, די דחקות פון דרויסן
האַט טרויעריק געשמייכלט צו זיין זיבעטן יאָר,
אַן אומעטיק גופעלע מיט אַ קאַפּ פון אַ גרויסן
באוואַקסן מיט שוואַרצע געקרייזלטע האַר.
די מאַמע ט'געזאַגט: מיין גאַלדענע קרוין,
זיי די לוינ פאַר מיין צער, אויב פאַר צער קאַן זיין לוינ —
מיין ברודערל איז אַ בערגעלע אַש.

וומער-מעג האָט ער געלאַכט. געביינט
אַ גראַז ווערט אַ בוים. גאָט האָט אַ באַרד.
ווינטער — פאַר פראַסט און פאַר פחד געוויינט
אין ליב געהאַט ס'האַליק, וואָס וואַרעמט די שטוב.
די היימישע שטוב, ווי אַ קיילעכדיק יאָר,
האַט געצייטיקט דער צער פון דער יידישער וואָר —
מיין ברודערל איז אַ בערגעלע אַש.

די גאָס האָט געכאַוועט. אַפּט מיט גענאָד
צום בענטשן געהויבן צעמזיקטע הענט.
נאָר קללה ט'פאַרטריבן די ברכה פון גאָט.
דער גאָז האָט פאַרסמט. דאָס פייער פאַרברענט.
די מאַמע ט'געזאָגט: וואַקס ליכטיק, וואַקס גרויס.
ווי ס'ליכטיקע פענסטער פון פינצטערן הויז —
מיין ברודערל איז אַ בערגעלע אַש.

דאָס יידישע וואָרט און דאָס יידישע ליד
ליגן אין שפייכלערס פון טרויער און פּיין.
געבויענערהייט מיט פאַרשפעטיקטע טריט
זי, ווי ער קומט, דער נביא צוגיין
צי באַלייכטן דאָס וואָרט און דאָס ליד וואָס באַקליידט
דאָס קינדיש געמיט מיטן חלום פון פרייד —
מיין ברודערל איז אַ בערגעלע אַש.

באהעל מיד נישט

באהעל מיד נישט מיט זון און מאַג.
כ'בין שוין מיד פון ליכט און שוין.
א ווינקל נאכט וועט זיין גענוג
און לאז מיר דארטן זיין.

כ'וועל אפהימן דאָס מינדסטע ליד
וון יעדעס וואָרט וואָס איז מיר נאָענט
אַטעמט מיט אַ פיין
איז וואָס איך בין נאָך נישט דערקאָנט.

פאַרקנעט מיד, ווי דער טעפער דאָס ליים,
איז דעם גורל פון מיין היים.

פאַרטייטש מיר נאַכאַמאָל דעם פּשט
פון דער מעשה וואָס דערציילט
פון אַ חסידות-פּרייד, וואָס האָט
געהיילט די עצבות פון דער וועלט.

פון אַן עלטערזיידן וואָס זיין ליכשאַפט
האַט געשטראַלט ביים מינדסטן נויג —
ווי אַ בלאַסער אַפּשוין אין דער ווייט
פאַרשווינדט עס פון מיין מידן אויג.

פאַרקנעט מיד, ווי דער טעפער דאָס ליים,
איז דעם גורל פון מיין היים.

ביזע מיין עלטערזיידן שמיין
אויף א שפיץ פון קרעטשמע-דאך.
דער פריין — אונטן — שטינקט מיט בראַנפן
ער האַלט אַ ביקס אין האַנט און לאַכט.

ער זשמורעט-צו אַן אויג און צילט
טוט דאָס צינגל פון דער ביקס אַ צי.
מיין עלטערזיידע צעשפרייט די הענט
און טוט ווי אַ פויגל אַ פלי.

פאַרקנעט מיך, ווי דער מעפער דאָס ליים,
אין דעם גורל פון מיין היים.

כ'באדאָרף דאָך גאָר נישט קיין מנילות
אויפוויקלען פון יענעם דור
מיין עלטערזיידע ווי אַ פויגל
פליט אַרום נאָך אין מיין וואַר.

זיינע פאַלעס — שוואַרצע פליגל
נאָר זיין גלויבן גאַנץ און פרום.
פאַר אים האָט הימל און גאָט געזונגען,
פאַר מיר איז אַלץ שוין שטום.

פאַרקנעט מיך, ווי דער מעפער דאָס ליים,
אין דעם גורל פון מיין היים.

אויסגעצויגן ווערן די פארוואנדלונג
און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג
און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג
און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג

און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג
און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג
און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג
און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג

און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג
און די פארוואנדלונג ווערן די פארוואנדלונג

פארמישט מיר נאכאמאל דעם פשט
פון דער מעשה וואס דערציילט
פון א וואסערטרעגערס טריט.
פון א בעל-שם-טוב אויפן פעלד.

וואס גייט מיט יום-טובדיקע טריט
תפילה טאן מיט גראז און זאנג
און מיישט דעם פשט פון וועלט
ליבשאפט און געזאנג.

פארקנעט מיך, ווי דער מעפער דאס ליים,
אין דעם גורל פון מיין היים.

גורל מיינער

פלאַמער מער נישט ווי א יום-טובדיקע פאן.
אויפגעריסן פון א שמורעם איז מיין דאך.
איידער נאך עס קרייט דער ערשמער האן
איז דער טאג פון וויי שוין וואך.

קול פון אומקום הער איך אינם ווינט.
איובס קלאג, וואס יאָמערט דור נאך דור.
ווען איך בין געווען נאך גאר א קינד
אויפגעיאָמערט האָט שוין דאן מיין וואַר.

נאָענט ביי דר'ערד, צווישן קעלער-ווענט
אויפגעוואַכט האָט מיין געשריי פון ערשמער שעה.
נאָר א צינד איז אויך שוין א מאַידאַנעק דאָ.
שטרעקן זיך פון דאָרט מיין מאַמעס הענט.

איידער נאך עס קרייט דער ערשמער האן
צינדן זיי זיך אָן ...

אויפגעגאנגענע

איר אויפגעגאנגענע. געגאנגען און דערגאנגענע
מיט אַרעמס אויפגעריסענע און ברענענדיקע טרייט.
כ'דאַרף פריער ווערן אַ פאַרסמטער, אַ געהאַנגענער
דער גרויסער וויי זאַל אויפגיין ווי אַן אמת אין מיין ליד.

כ'דאַרף אַנלאָדן אויף מיינע פלייצעס שווערע טרויערן
און נישט קיין משא. נישט קיין יאָך זאַל זיין צו-שווער
מיט גרייטקייט זענט איר אויפגעגאַן צו נעמען געמאַ-מויערן
און נאָך מער גרייט געווען צו נעמען אויף זיך מער.

עס האָט אַ פינסטערניש אין אייך אַרײַנגעריסן זיך
און אויסגעלאָשן גאַטס בראשיתדיקן יהי אור.
האַט איר אין חשכות זיך געפונען. אַנגעצונדן זיך
אַז ליכטיק ווערן זאַל די גורלדיקסטע וואָר.

און ס' האָט אַ בלישמיש געמאַן פון לייבער העלע פלאַקערן.
פון העלדזער אויפגעשנימענע—געשריי פון שוועל צו שוועל
אז אויפגעצימערט האָט דער טויט אין קוילערס לאַגערן
און אויפן קוילער אויפגעשוידערט האָט די פעל.

די ערד האָט זיך געטרייסלט און געצויגן זיך
מיט אויסגעשמרעקטע הענט צו הימלען ווייט און ברייט.
נאָר ס'האַבן הימלען צו דער פינסטערניש געבויגן זיך —
צדיקים ליכטיקע פון אונזער פינסטער-צייט.

איר אויפגעגאַנגענע, גענאַנגען און דערגאַנגענע
מיט אַרעמס אויפגעריסענע און ברענענדיקע טרייט.
כ'דאַרף פריער ווערן אַ פאַרסמער, אַ געהאַנגענער
דער גרויסער וויי זאַל אויפגיין ווי אַן אמת אין מיין ליד.

די ברכה פאר מיין מי

און איך געגליכן בין צו די
וואס האבן אין דער שמילער שמאט
אין שוויגעניש געווינט צו גאט.
און אויף צו מינערן דאס ביז
אריינגעדאוונט תפילות טרויסט.
און פרום פון מויל צו מויל דערציילט
דאס ווונדער פון א נייער וועלט —
אין דער קרובהשאפט פון די
לעבט די ברכה פאר מיין מי

און איך געגליכן בין צו די
וואס האבן תמימותדיק געבענטשט
דעם מעם פון כרויט, דעם שווייס פון מענטש.
פארגלויבט, פארגלויבט, פארבענקטערהייט
געוונטשן זיך א טראָפּן פרייד.
געוונטשן זיך א טראָפּן מער
ביים אַראַפּשלינגען א טרער —
אין דער קרובהשאַפט פון די
לעבט די ברכה פאר מיין מי.

און איך געגליכן בין צו די
וואס האבן אין דער שפעטער שעה
נאָך אלץ געגלובט, אז גאָט איז דאָ.
גאָט איז דאָ. ער הייט, ער וואַכט —
און ס'האָט אַ פּאַלק אין טיפּער נאַכט
אין אַ מדבר-נאַכט אזאָ
אַרײַנגעהויכט איר לעצטן שמע —
אין דער קרובהשאַפט פון די
לעבט די ברכה פאר מיין מי.

א פראסמע גאס

ס'איז א פראסמע גאס. הארמע, נישט-געבענע שטמע רן.
ב'האב זיך צו דעם צוגעוויינט ווי צו א פרעמדער שפראך.

איז א יעדעס הויז און יעדער שטיין דא ווי נישט וואָר.
איז דער אמת ערגעץ אנדערשוו און דאָס — בלויז
אויסגעטראַכט.

מענטשן, שכנים וווינען דא און שמייכלען ווי צופרידן.
טראַגן אום אין זיך א זיכערקייט, וואָס לייב געפינט
אין וואָל.

גויים, גויים וווינען דא און יידן —
יידן, וואָס דערציילן זיך מעשיות פון אמאָל.

לעבט מיין זידע ווי א שמילער אכל אין זיין שטוב
און באַהאַלט אין זיך אַן אמת וואָס טוט לאַנג שוין וויי.

באַלד באַגינען נאָך פאַרבוויגט ער שוין זיין מידן קאַפּ
אוינגעהילט אין טרויער ווי א ווינטער-בוים אין שניי.

מענטשן, שכנים וויינען דא און שמויבלען ווי צופרידן.
מענטשן זיכערע אין זיך. נישט טרויעריק צומאל.

גוים, גוים וויינען דא און יידן —
יידן, וואס דערציילן זיך מעשיות פון אמאל.

בין איך נישט דער איינציקער ווי ס'יאנט
תמיד פון מיר אזא ווינטערדיקע קעלט.

כ'קום אריין צו אים ווען נאך א טומלדיקן טאג
צוזאמען אונטערשווייגן צו דער דרויסנדיקער וועלט.

מענטשן, שכנים וויינען דא און שמויבלען ווי צופרידן.
ס'עפנט נישט קיין איינער אונזער מיר צומאל.

גוים, גוים וויינען דא און יידן —
יידן, וואס דערציילן זיך מעשיות פון אמאל.

הגא

אינם פלאנטערניש פון ראג צו ראג
לויפט אנטקעגן מיר די גאס
מיט יום-טוב-פרייד און חגא-האס.
מיט צעהוליעט, נישט באצווונגען בלום.
ווי גאט וואלט ערשט צום ערשטן מאל
געזאגט: כי טוב — ס'איז גוט.
כי טוב — ס'איז וויל.

מיט בשורות, פרייד פאררויטלט און צעגלאנצט
לויפט אנטקעגן מיר די גאס.
א פארשיכורטע פון מאגן,
א פארשיכורטע פון האס.
א פארשיכורטע פון פרייד.
די פארשיכורטקייט צינדט אן
אויף יעדנס קאפ א פאן.

דורך המונישן געדיכטן שטראם
כ'הער זיך צו ווי עמיץ רופט:
מאכט א ווארע פאר פאנראם!

אויך פאר מיין טאמנס גוף
וואס גייט פון א מאידאנעק אויף!

א פרעמדקייט יאגט פון שכנותדיקע שטיבער

א פרעמדקייט יאגט פון שכנותדיקע שטיבער.
פון אייגענער — אומעטיקע קעלט.
וואס דער אונט חורט איצמער איבער
האט די איינזאמקייט פון לאנג דערציילט.

די איינזאמקייט איבער מיין זיידן אנגעבויגן
צייכנט אן אין זיין געמיט
א משל פון א בוים וואס שטייט געבויגן,
א משל פון אן איכה-ליד.

נאך יארן ראנגלענישן מיט דער קליפה
ווא האט במחון שוין נישט אנגעשפארט?
איצט מורמלט ער מיט אש-פארברענטע ליפן —
אני מאמין — איך גלויב און ווארט.

זיין גלויבן שפאנט איצט איבער וועלט-וארירן
צונויפזאמלען א מנין יידן ...

אין מידן גאנג

אין מידן גאנג דורך וועלט פון בייזער שנאה
קלאגט די איינזאמקייט מיט טרויער און פארדראָם.
אין פריער שעה, ווען ס'ליכטיקט דער באַגינגען
פינצטערט נאָך אין מיר — צו וואָס?

דאָס ליכט איז פרעמד, וועט נישט באַצווינגען
ווי ס'באַצווינגט דעם בוים, דאָס שמילע גראַס.
אין יעדער גאָס — אויף מיר די טייטלדיקע פינגער
און אויגן מעסטן מיט אַ פולער שנאה-מאָס.

אָפגעזונדערט, ווי אַ זקן איינגעכויגן
כ'באַהאַלט מיין מידן וויי פאַר פרעמדע אויגן.
די פרעמדקייט פרירט אין זומערדיקן טאָג.
אויף יעדן הויז, טיר און טויער
צייכנט אַן מיין הויקער-שטימונג מיט באַדויער
צייכנס פון אַ שטומער, אימהיימלעכער קלאַג.

די לויטערע ווערמער

די לויטערע ווערמער פון הייליקע ספרים
פארזינקען אין געלע, פארהלבטע בלעטער.
אויף גרויע בית-עלמינם — דער יידישער חלום
פון עפעס א לויטערן, ליכטיקן שפעטער.

פינצטערט דאס קלארע געמיט, וואס דארף בענטשן
דורך גור פון טרעבלינקישן גורל — פארהיטן
דעם מידן כמחון וואס לעשט זיך אין מענטש אויס.
די פרייד פונם לעבן וואס האט אונז פארמיטן.

איך גראב זיך אריין אין דער געלבקייט פון ספרים
צו קענען באנעמען דעם זין פון די קברים
אויב זין איז פאראן גאר אין מענטשישן ביין.

זיי שטארק, מיין געמיט, אין דוין צער צו פארהיטן
פארן שפעטערן דור וואס האט נאכנישט געליטן.
אן אפהילף פון גוסן, א ניגון פון טרייסט.

פון ווארמן מיד

צו די טרויעריקע פון מיין פאלק
צו די טרויעריקע פון מיין היים
וועט קומען נאכאמאל צוגיין
ר' ישראל דער בעל-שם.

דער שטילער ייד פון פראסטן פאלק
וואס האט ביים שטילן גראז פון פעלד
געלערנט זיך די שפראך פון טרייסט
און האט פאר פרייד געבענטשט א וועלט.

זיין וועלט וואס איז שוין מער נישטאָ
גייט-אויף אצינד אין אונזער ליד.
דער וואס ווינט-מיט אונדזער קלאַנג
דערהערן וועט אויך זיינע טרייסט.

ווייל דורכגיין וועט ער אונדזער שטאָט
און אפגעבן א גרום פון גאָט.
און זאָגן וועט ער שטילערהייט
אז ער האט אפגעבראכט די פרייד.

זועלן מיר אים ענטפערן אזוי :
ס'איז וויל אונדז וואס מיר הערן דינע טרייסט.
ווייל מיד איז אונדזער גוף פון ווארמן מיד.
צאר די טרויעריקע זענען שמענדיק גרייסט.

און דאס איז טאקע וואס דערפאר
קומען וועט דער פשוטער בעל-שם
צו די טרויעריקע פון מיין פאלק
צו די טרויעריקע פון מיין היים.

כ'זועל צוגיין ...

כ'זועל צוגיין און עפענען וועמענס א מיר
און זאגן צום שכן : גאט העלף, איך בין דא.
איך ווייס, אז באהאלטן געהיים טיף אין זיך
ווארט יעדער אויף עפעס א ליכטיקער שעה.

ס'איז דא אזא ברכה, ס'איז דא אזא ליד
וואס ליכטיקט אריין אין א מענטשן און בענטשט.
נאר א בייסיקע רוט האט פארשמיסן צום טויט
די נאענטקייט, וואס היימישט א מענטש מיט א מענטש.

גרויסט זיך די שומאה, פון אונטערן ביז
גייט-אויף דאס געוויין פון פארוואַגלמע טריט,
איך גיי דא ארום גאס-אין און גאס-אויס —
אן איבערגעבליבענער ייד.

צו אליין און צו יעדן באזונדערן ארט,
איך זאג א פארבענקטער : גאט העלף, איך בין דא.
דער ווינט יאגט פאנאדער דאס היימישע ווארט
און ווייס איז פארבארגן די ליכטיקע שעה.

אין מיטן טאג

אין מיטן טאג פון זוניק-העלע שעהן
איך שמעל זיך ביי מיין שכנס וואנט אוועק
און גרייט זיך א פארצימערטער צו דעם נסיון
וואס שטייט מיר פאר אין קומענדיקע טעג.

איך רוף צוזאמען מיניע אנגעלעכטע יארן
און לייג ארויף אויף זיי מיין טאטנס עול
זיי זאלן גרייט זיין צו דעם טאג פון צארן.
צום טאג פון מעשה-נורא און פון גרויל.

די יארן מיניע זינקען שמוס אין קלאג איין.
און ס'בוזט זיך איין מיין גוף, הכנעתיק און פארקלעמט.
צו קענען ווי מיין טאטע אויכעט טראגן
די שווערע לאסט פון קענען זיין פארשעמט.

כ'זאל נישט געשמרויכלט ווערן אין דער שעה פון טרויער
ווען מיטאמאל דערזען וועל איך אויף שכנס וואנט.
ווי ס'נעמט אדורכזעצן דורך איר מיט לוייער
סימנים פון א נוייער קינס האנט.

די זון אין שיינעם הימל, העל-צעבלענדיקט
פארזעלט מיין אויג דאס הרובדיקע נישט צו זען.
נאר איך פארבלייב שוין אין מיין טרויער נישט פארענדיקט
און ווארט אויף דעם וואס קען נאך ווען געשען.

א פארציטערטער צום דמיון צוגענאגלם,
איך בויג די פלייצעס איין הכנעהיק און פארקלעמט.
צו קענען ווי מיין טאטע ווייטער טראגן
די שווערע לאסט פון קענען זיין פארשעמט.

אומעטום

ס'איז אומעטום פארען אזא מין שטוב
מיט מענטשן פשוטע, וואס גייען אום
אין זיך פארשוויגענע. מיט ליפן שטום
פון צער. געבויענע פון פיין
זיי וויינען שטיל אין זיך אריין —
ס'איז אומעטום פארען אזא מין שטוב.

ס'איז אומעטום פארען אזא מין ערד.
בויג זיך איין און זע ווי יעדעס ארט
איז אנגעזאפט מיט צער, ווי אונזער ווארט
וואס טראגט אונטער די שלייערן פון קלאג
אזויפיל גלויבן אין א יום-טובדיקן טאג —
ס'איז אומעטום פארען אזא מין ערד.

ס'איז אומעטום פארען א ליכטיק אייג
וואס היט דעם שווערן גאנג פון מידע טריט.
וואס עפנט זיך, ווי ס'עפנט זיך א ליד
אין יעדע שורה ווי א ברכה בענטשט
די מי און שווייס פון וואכעדיקן מענטש —
ס'איז אומעטום פארען א ליכטיק אייג.

און איד בין נאך אלץ נישט מיד

און איד בין נאך אלץ נישט מיד
פון ליב האַבן מורמל פון תפילה.
מיין פנים כ'באהאלט אין די הענט.
מיין וואָרט באַהאלט איד אין תהילים.

מיין זיידנס געמוט אין מיין אויג.
ס'לעבן זיינס אויף מיינע פלייצעס.
דורכקומען וועל איד ווי ער
און וויל איז מיר וויל, וואָס איד ווייס עס.

פאַרזקנט בין איד שוין פון לאַנג.
פון איינזאַמקייט נאָך מער פאַרעלטערט.
אַזוי ווי מיין שכנס מיר — דער הימל
צו מיר — אַ פאַרשמעלטער.

די זון אויף מיין שכנס דאָך
שיינט אויף אַ פּרעמדער שפּראַך.

און איך האב ערשט געכמטן צי היינט
ארויס מיט מיין יינגליש כטחון.
די וועלט וועט א יום-טוב מיר זיין.
מיט שבת — דער מיטנדערוואַכן.

ס'וועט אָפן מיר זיין יעדע מיר.
און ס'וועלן פון גאסן די שטיינער
נישט שפרינגען אנטקעגן מיט האַס
די ליבשאַפט אין מיר צו פארשטיינען.

די ליבשאַפט אין מיר איז פארשטיינט.
די פרעמדקייט אַזוי ווי אַ סאַווע
שטאַרט אויף מיר פראַסטיק און בלינד
מיט אומגליק וואָס דאַרף נאָך ווען קומען.

די זון אויף מיין שכנס דאָך
שיינט אויף אַ פרעמדער שפראַך.

נאָר איך בין נאָך אַלץ נישט מיר
פון ליב האַבן מורמל פון תפילה.
מיין פנים כ'באָהאַלט אין די הענט.
מיין וואָרט כ'באָהאַלט איך אין תהילים.

ס'איז גוט

די ערד וועט ווי שמענדיק פארבלייבן שוין גרויס.
נאך דאס וואס געהערט אונז איז אַרים און קליין.
זאג שירה דערפאר, וואס ס'איז אונזער הויז
נאך אַפן פאר אלע וואס קומען צוגיין.
ווייל אַ טאג מיט אַ טאג וועט פארגיין
און מיר וועלן פארבלייבן אליין.

זאג כי טוב, ס'איז גוט אויך דערפאר
וואס אין דער באצווונגענער פרעמד
קומט ווער נאך דערציילן אונז זיין צער
און ס'בלייבט אונזער שוועל נישט פארשעמט.

ווייל ס'וועלן פארלוירן גיין דאָ מיט דער צייט
די שלעכטע — אויך אפשר די גוטע, ווער ווייסט?
און מיר וועלן פארבלייבן פאררוקט אין אַ זייט
ווי אלטימשיקע מענטשן צו מוטלען ... פארשטייט?

ס'וועט יעדער אוועק מיטן ליכט פונם טאג
און מער שוין נישט קומען צוריק.
און מיר וועלן ווארטן ביז טאג וועט אַ זאג
דו אַדער איך מיט אַ קול אַ פארשטיקט:
זע, אַ טאג מיט אַ טאג טוט פארגיין
און מיר זענען אלץ נאך אליין.

דורך דער שויב

כ'קען שמענדיק שוין זען אויף מיין שויב
אפילו ביימאג
אן אַנזאג פון אומגליק און שרעק,
א סימן פון קלאג.

איך הער זיך ווען צו צו א קול
פון א מענטש אויף דער גאס —
דא קען מיך נישט קיינער צומאל,
קומט קיינער צוגאסס.

איך בין א פארשפעטיקטער מענטש
אין דאזיקן לאנד.
איז אלץ נאך אזוי ווי פארשעמט
מיין הימישע האנט.

נאך גוט וואס דאס ליד איז נאך פול
מיט פרומען געזאנג
און באהעלט מיינע טריט אויף דער וועלט
וואס וויינען אין גאנג.

פאר מיין טיר

איך טראג אויף מיין רוקן די פרעמדקייט פון לאַנד
און שטיי פאר מיין האַלצערנער טיר, וואָס תמיד
איז גרייט אויפצונעמען ווי אַ קרומע וואַנט
מיין אומעט.

עס ווייסט נישט קיין איינער דאָ וואָס איך טו.
כ'דארף נישט דערציילן. כ' דערצייל נישט קיינעם.
ס'דרעמלט דאָ שמענדיק אויף דעכער די רוח
אין זאטקייט לעבן מיינע פרעמדע שכנים.

און זע איך אמאל ווען אַ שכן פארבייגיין,
זאָג איך אזוי: זיי שמיל, זיי פארבאָרגן.
וואָס מייג דען צו זען זיך אַ נאקעמער שטיין
פאר פרעמדע, וואָס שמייכלען קוים צו אַ גוטמאָרגן.

כ'ווייס, אז פון פרעמדקייט איז קראַנק מיין געמיט.
כ'וועל אפשר געפינען אַ זאך וואָס איז אויגן,
ס'וועט קומען אַ וואַרט, אויך אפשר אַ ליד
און אויסהילן מיין שווייגן.

נאָר טרויעריק איז מיר ביז גאָר אין דעם לאַנד.
איך שטיי פאר מיין האַלצערנער טיר, וואָס תמיד
איז גרייט אויפצונעמען ווי אַ קרומע וואַנט
מיין אומעט.

ווי זאל מיין ליד

ווי זאל מיין ליד דערציילן פון שלימות?
מיין טראכטן — זין, מיין לעבן — עיקר?
מיט מיין אומה וואס פארשעמט איז
ליג איך אויך צעפאלן אויף שטיקער.

די מי און ליכשאפט פון מיין מאמען
האט דער ווינט מיט רויך פארבלאזן.
און זע, א דור מיט מיר צוזאמען
וואקסט פארווארלאזט און פארלאזן.

פון יידיש-לשון, אות דער מינדסטער
ווערט פון זייער ליפ פארשמוסן
און דאס שיינע ליד, פארפינסטערט,
וואלגערט זיך ארום אינדרויסן.

דאס ליד פון דורות אפגעציימערט,
אויסגעוויינט און אפגעשריגן.
קום איך זיין דער לעצטער הימער?
זינג איך אויס דעם לעצטן ניגון?

איך האב דאס ליד זיך פאר א שכן
צו מיין טרויער אויסגעקליבן.
און שטילער לייען איך דעם במחון
וואס אין ספרים שטייט פארשריבן.

אין א זעלנער-געצעלם

איינגענורעט אין זעלנער-מאנטל
ליג איך אויפן פוילן שמרוי
אזוי מיד, אזוי מיד,
אן אלטער זקנדיקער ייד.
קינס האנט איז אלץ נאך צארן.
קינס פויסט — נאך אלץ א שווערד,
קין וואליעט,
הבל מורמלט: „שלאג“.

עס יושעט תענוג אין א האנט אזא וואס שלאגט.
פארצן אויך פרייד אין בויגן זיך צו דר'ערד,
פארצן א תענוג אויך אין בויגן זיך צו דר'ערד,
נאך ס'איבלט שוין אזוי פון קינס לאפעס,
מערער נאך —
פון מורמלען: „שלאג“.

גראב איך זיך אין זעלנערישן מאנטל.
וואס וויל דער גרינער מאנטל פון מיין לייב?
וואס גראב איך זיך אין שווייס-פארפוילטן שמרוי?
אזוי מיד, אזוי מיד,
א זקנדיקער ייד.

א. אין דער וואַיעניש פון שדים-רייד,
וואס האלט ער נאך, מיין זיידע, כהנדיק די הענט
צעשפרייט?

א טונקעלער טאג

ס'איז זעלנערשער מאנטל א טונקעלער טאג,
אוך היל זיך אין אים
מיט אלע אין ענגן געצעלט
צו טיימשן דעם פשט פון דער וועלט.
ברעמען מיד,
פלייצעס פון שווערקייט געבויגן,
אומזיסט האט אין עמיצנס אויגן
זיך בלאַסלעך צעהעלט
דער פשט פון דער וועלט.

פנימער גרוי,
ס'איז חזק דאָס מינדעסטע וואָרט,
דער שטאַרקסטער געשריי.
אין טונקעלן פעלד שרייט אַ קראַץ
די אַן עכט פון וויי,
וואָס שמייט איבער אונז דאָ
בלינד און געבויגן,
זקנדיק שווער
אין ענגן געצעלט. —
אומזיסט האט אין עמיצנס אויגן
זיך בלאַסלעך צעהעלט
דער פשט פון דער וועלט.

גופן אויף זעלנערשע בעטלעך.
צוקאפנס זיי — זעלנערשע שייך.
פארמאמערט פון מאג און פון טומלען
פינצמערט א יעדער פאר זיך.

מען קוקט זיך נישט פנים צו פנים,
אויך צופיל דער אייגענער גוף
וואס ס'איילט זיך א יעדער פארטאן אים
נאר אין א משא פון שלאף.

און ליכטיקט ווען אויף א דערמאנונג
פון נאר אן אמאליקן מאג.
ווערט עס פארשלונגען אן לשון
אין שטומקייט פון נאכט און פון קלאג.

מען דארף נישט קיין מיטלייד צו קיינעם.
צום שכן, אפילו צו זיך,
פינגער פארקלאמערט אין שטרוי-זעק,
קעפ — צו די זעלנערשע שייך.

מענטשן

מענטשן איינגעהילט אין וואַכעדיקן גרויל.
באַווולהטע, מיט מידע הענט און מידע ברעמען.
איך עם מיט זיי און שלאָף מיט זיי צוזאַמען.
איז מיר אומעטיק, איז אויך מיר וויל.

וואָס ווי זיי איך בין אויך איבעריק און קליין.
וואָס אין מיין אויג אויך שאַטנט זיך באַדויער.
איך בין אַ שותף צו זייער טרויער.
אָן אייגענער ביי זייערס אַ געוויין.

כ'האַב פלייצעס וויליקע. עם וועט דער עול
וואָס מאַטערט זיי, מיך נישט פאַרמיידן
איינצושפּאַנען אויך אין זעלביקן געשפּאַן.

איז מיר אומעטיק, איז אויך מיר וויל.
וואָס געקומען בין איך נישט זיך שיידן.
וואָס געקומען בין איך דאָ צו זיין.

אן אורח אויף מיין שוועל

איך רויס אראפ די זאטקייט פון מיין טיש.
טו זיך אויס פון ווילקייט, ווי פון פרעמדע קליידער.
אן אורח איז געקומען אויף מיין שוועל.
ער מיינט פארבלייבן דאָ כסדר.

ער זעצט זיך נעבן מיר ביים טיש אַוועק
און וואַרט ביז מיך וועט ווערן אייגן
דער אומגליק פון זיין גוף, זיין אומעט און זיין שרעק
וואָס ליגט באַהאַלטן וווּ אונטער זיין עול פון שווייגן.

זיין קאָפּ איז אין די אַקסלען טיף פאַרקלעמט,
און איך דערקען, דאַס וואַרט ער כ'זאַל אים זאַגן:
איך וויל אויך זיין אַזוי ווי דו פאַרשעמט.
איך וויל אויך זיין אַזוי ווי דו דערשלאָגן.

איך ווייס נישט צי איך זאג עס אים צי נישט,
נאר איבער מיר נעמט נידעריק זיך וויגן
דער שווערער גורל פון מיין טאטנס וועלט
וואס איך מיין טאטע האט אין זיך פארשוויגן.

ס'קען זיין מיין טאטע — דאס איז ער,
דער אורח דא, וואס זיצט דא מיר דערנעבן,
און ווארט אן איינגעקלעמטער, שמום און שווער,
ווי ב'וואלט א שולד באדארפן אים פארנעבן.

נאר ס'קען אויך זיין דער אורח גאר בין איך אליין,
איך זיין אנטקעגן מיר פון אומגליקן פארטראגן
און ווארטן אז אויפגיין זאל אין מיר א ווארט,
און ווארטן איך זאל אליין זיך עפעס זאגן.

אין פלאַנטערניש

אונטער מיינע וואַקלדיקע טריט
פלאַנטערט זיך דער גורל פון א יוד.

פאַרמאַמניעיעט גלאַץ איך אויף דעם רויביקן אַרום.
ווי אַן אַפגעריסענער נאַר מיט אַנבוונהדיקע הענט.
מיינע מחשבות זענען שפּאַלטן אויף געפלאַצטע ווענט
און אַ בייסיקע חרטה אויף מיינע ליפּן שמומט.

פאַרפלאַנטערן וועל איך זיך אין נאַנג
און צום אין-סוף אמת פון נישט-זיין
וועל דערקומען אפשר וועל דערגיין
ווי אַן אויסגעראַונט ביכל
ווי אַ פאַרנעסן געזאַנג.

בין-השמשות

דיין פארנאכטיק פנים, מידער ייד, דו,
דיין פארנאכטיק פנים רוט אויף מיין געזיכט,
איך בין ווי ערד אין בין-השמשות ליכט
און מורמל שאטנדיקע לידער.

בין איך די שפראצונג נאך דיין ווידוי?
אָנשטאַט צו שעפן פרייד פון דורותדיקן טרויער,
קרים איך אויס אַ ליפּ, און מיט באַדויער
איך היל זיך טיפער נאך אין שאַטנדיקע לידער.

נאָענט איז מיר דיין איבעריקער גוף,
היימיש-מאַמעדיק דיין שניט איז,
נאָכגיביק גראַב איך איין דאַרט מיין געזיכט
און פאַרוויג זיך ווי די ערד אין בין-השמשות ליכט.

אויפן טויט פון פנחס גאלדהאר

כ'ועל נישט לאזן מיינע אקסלען טאן קיין צימער,
כאטש ס'וויינט אין מיר דיין פלוצלינגדיקער טויט.

מיר לאזן דיך אראפ

נידעריקער-נידער —

מיר וועלן דיך אויפהויבן, וועסט אויפגיין צוריק ווי ברויט.

דו ביסט געווען דער ערשמער דא, דער אנהויב,

צו קארמענען דאס ווארט דאס יידישע, מיט אייגן

פלייש און בלוט,

און מיר, געקומען זענען מיר ערשט

שפעטער-שפעטער,

נאכצוזאגן דיר בראשית-דיק: "כי-טוב, ס'איז גוט.

ווער האט אין דער פארוואַרפֿנקייט געשטאַרקט דיין האַנט?
מיט אייבשן געדולד — אין איינזאַמקייט גענערט? —
ס'וועט נאָענט שוין זיין צו אונז, אַצינד, דאָס לאַנד,
גענמער נאָך — אוי וויי — די פרעמדע ערד.

נאָר ב'וועל נישט לאָזן מיינע אַקסלען טאָן קיין ציטער.
כאַטש ס'גרוילט אַרויס פֿון מיר די נאַכט.
כ'ווייס נישט ווער ס'דאַרף זיין אַצינד דער היטער,
נאָר איך, נאַכנישט גערופֿענער, וועל שטיין אויף וואַך.

דו האַסט כאַיאָעט מיין פאַרטונקלטן באַגינען,
באַזינען וועל איך איצט דיין טויט,
מיר לאָזן דיך אַראָפּ
נידעריקער-נידער —
מיר וועלן דיך אויפהויבן, וועסט אויפגיין צוריק ווי ברויט.

1947

אויך דיין דור האט אין בענקשאפט אזוי אפגעלעבט

(צום ערשטן יארצייט
פון פנחס גאלדהאר).

ס'איז ווידער שוין זומער אין שיינעם לאנד,
דער פויגל זינגט, די זון איז בלענדיק,
און אויף די ציגל פון מיין שכנס וואנט —
ווינטער אזוי ווי שטענדיק.

א פרעמדער נאך אלץ אויף מיין אייגענער שוועל,
איך זע ווי מיין שכן קערט אפ זיין פנים
און איך א פארנארמער פרווו און פארשמעל
מיין פרעמדקייט, וואס כ'ווייס נישט ווי איך זאל
פארטאן עס.

כ'ווייס נישט אווו — כ'פארטו עס דאך פארט,
ווי ס'טוט עס א יעדער — דער צי א צווייטער:
כ'בויג זיך אראפ צו א טרויעריק ווארט,
פארבלייב שוין אזוי און לעב אן ווייטער.

וואס ווייטער מיינט? ס'מיינט גארנישט מיט גאר,
א סימן — אט טו איך שוין ווידער קומען.
צום גראז ארום דיר, וואס איז אלט שוין א יאר,
צום שטיין איבער דיר צו דערמאנען דיין נאמען.

אויך דיין נאָמען פאַרצאָנקט שוין אזוי ווי אַ קניומ.
נאָר נישטאַ אויך אויף דעם וואָס פאַראיבל צו האָבן.
נאָך אַן איינזאַם לעבן, בלייבט איינזאַם דער מוים.
דערצו ווען מען איז אזוי פרעמד באַגראָבן.

איך שטיי איבער דיר — אין מיין האַנט אַ גראָז.
ער איז האַרט און שטעטיק, כאַטש נעם און צעטרעט אים.
נאָר מסתמא ווייס ער, דער גראָז, פאַרוואָס
ער דאַרף פון מיין האַנט זיך נישט לאָזן גלעטן.

פרעמד איז דאָס לאַנד מיר, אור-אַלט פרעמד,
אַט, אַ פשוטער גראָז און איז גרייט צו פאַרשעמען.
נאָר כ'בין נישט פאַרדראַסיק, בלייב נישט פאַרשעמט,
כאַטש שווער איז מיר אַלץ נאָך דאָס קלאָר צו באַנעמען.

פאַרגיב-זשע דערפאַר מיין געבראַכנקייט היינט.
כ'האָב נישט געמיינט איצט אזוי-אַ צו קומען.
נאָר כ'געדענק ווי אויך דו האַסט אַמאָל זיך צעוויינט
און ס'האַט נישט דאָן קיינער ס'געווייזן דינס פאַרנומען.

איצט וויינסטו נישט מער. היימיש ביז גאר
איז די ערד דיר פון לאנג שוין מסתמא געווארן.
דאס גראָז אַרום דיר איז אַלט שוין אַ יאָר.
אַ שטיין איבער דיר — לשם הזכרון.

איז דאָס וואָס דו האָסט דיינע מעג אָפגעשטרעכט
נאָך פרייד, וואָס מען האָט דיר פאַרגעסן צו שענקען?
— אויך דיין דור האָט אין בענקשאַפט אזוי אָפגעלעכט
און דער צווייטער נאָך אים וועט אים מער נישט געדענקען.

זיי מוחל מיין יאוש, אן אכל בין איך,
כ'זאָג קדיש, ווי ס'פירט זיך, און זאָג אויך נאָך אַמין.
און דאָס דאָזיקע ליד — זאָל עס זיין אַ יאָרצווייט-ליכט
צו באַלייכטן אויף ווייטער אין מיר דיין נאָמען.

1948

אותיות

ווער ווייס צי איך באַנעם גאַר
א מענטשנס צער, א וועמענס קלאַג,
מיין אייגן גייעניש פון טאָג צו טאָג,
מיין מי, מיין פלייס —
ווער ווייס ?

פון ביכלעך יידישע איך לייען אַרויס
תחינה-לידער, אות ביי אות —
אַן אַלף, אַ בית.
ווער ווייס ?

ווער ווייס צי איך באַנעם גאַר
מיין שטוב, און אַלץ וואָס כ'רוף דאָ הייס,
צו טראַכטן נישט די זאַכן אין געהיים
מיר אַפצוטאָן ווען עפעס ביזו —
ווער ווייס ?

די מענות פון מיין ליד
גייען נאָך מיר נאָך,
טריט נאָך טריט —
אַן אַלף, אַ בית.
ווער ווייס ?

אין פאבריק

אלטע מאג-טעגלעכע רייד,
רייד — צו זיך אין דערשמיל,
בין ווארט אין א שווייגן פארגייט —
אויך שווייגן איז מער נישט ווי שפיל.

איך קוק זיך ארום און איך זע:
פון יעדער באזונדערער זאך
קוואלט אזא שטומקייט ארום,
וואס וויינט אויף אן אייגענער שפראך.

בייג איך זיך איין און דערצייל
דעם אייזערנעם קאפ פון מאשין:
אויך איך בין נישט מער ווי א זאך
ווייס איך, אן אנדערער מין.

אויך איבער מיר זילבערמ דער שמויב,
ארום מיר — א וואנט מיט א וואנט,
א ליכטיקער שטראל דורך דער שויב
שטרעקט צו מיר ווארעם א האנט.

גלעט מיין פארשטויביקטן קאפ
ביים אייזערנעם קאפ פון מאשין —
אויך איך בין נישט מער ווי א זאך
ווייס איך, אן אנדערער מין.

כ'געהער שוין נישט מער

דער טומל פון שמאט געהערט מער נישט צו מיר,
ס'געהערט מער נישט צו מיר אויך די שוועל פון מין שכן,
אויף שמוס-לשון מורמלט א מיר צו א מיר :
ווער האט עס די מרים זיינע אונטערגעבראכן ?

עס איז נישט די שיינקייט פון הימל און זון
און אויך נישט דער טאג, וואס איז הארבסטיק און ווינטיק,
נאר עפעס א גלאק קלינגט און קלאנגט מיט כאפעל,
מיט געשריי אויף מין קאפ : ביסט זינדיק, ביסט זינדיק..

פארוואס בין איך זינדיק ? איך ווייס נישט פארוואס,
דאס אומגליק, ווי ווילד-גראז, וואקסט מיט מיט מין לעבן,
בינאכט קומען אייגענע שוימע צוגיין
שרויער צו מאנען און איך האב נישט צו געבן.

זיי שמעלן זיך צוקאפנס, פארעקשנט און שטאר,
קוקן און שמומען, ווי ס'איז זייער מנהג,
אויף מיר א צעלייגטן אין ווייכקייט פון בעט
וואס ווער, נישט פון נויט, נאר פון זאטקייט פארמיליקט.

און וואס געשעט ווייטער ? ס'געשעט שוין נישט מער,
כ'שטיי-אויף אינדערפרי מיט זון-ליכט באטראפנס,
און זוך צו פארגעסן אין טעם פון מין ברויט
די וועלט, וואס קומט מיר ביינאכט צוקאפנס.

נאר א גלאק קלינגט אן אויפהער : זיי וויסן, ביסט אויס,
זיי וויסן נאך מער — ביסט אונטערגעבראכן,
דער מזל פון שטאט געהערט מער נישט צו דיר,
זיי ס'געהערט נישט צו דיר די שוועל פון דיין שכן.

מיין זידן האט די טומלדיקע וועלט פארשעמט

(ר. ראַטבערג'ן).

מיין זידן האט די טומלדיקע וועלט פארשעמט,
האט ער מיט דער מינה פון א למד-וואו
די פלייצעס איינגעבויגן ווי א קוף,
בין גאט האט אים צו זיך פארקידוש-השמם.

איצט צימערט איבער מיר זיין ליכטיק טון,
און ס'איז די ליכטיקייט מיר צופיל שווער,
כאטש ס'קען געמאלט זיין, אז איך בין שוין ער,
נאר קיינער-זווייט נאך אפשר נישט דערפון.

ס'קען גרוילעך זיין, כ'דערקען עס אן דער קעלט
וואס יאגט און שלאגט מיט פרעמדקייט און מיט סוף,
און אין דעם אופן ווי עס קרימט זיך איין מיין גוף,
צו קענען דורכטראגן די שווערקייט פון דער וועלט.

שפרעך איך אָפּ דאָס מאַגליכט פון דער שויב,
וואָס נאָך מיין זיידע האָט מיט ביטול אָפּגעווענדט
און שפּאַר מיין שמערן אָן, אָן רוקנס ביי די ווענט,
וואָס באַהאַלטן זייער נצח אונטער שמויב.

דורכגענומען מיט קהלת-צער זיי ווייסן אויך :
עול פון חכמהשאַפט מיינט אויבעט וויי,
באַהאַלטן זיי צווישן מאַוולען דאָס געשריי
פון פּאַלק, וואָס איז אַוועק מיט ווינט און רויך.

נישט דערדאַונט, נישט דערוויינט, זיי שטייען צוגעמאַכט,
און טונקלען מיט דער טונקלקייט פון פּאַלק,
וואָס איז אַוועק אַזוי אָן זין, אַזוי אָן מאַלק,
ווער ווייס אין וואַסער מאַג, אין וואַסער נאַכט ?

אן אַנגעשפּאַרטער אָן די ביכער כ'הער זיך איין
דזי מאַוולען סודען זיך, אַז שוין פֿון לאַנג
זיי זיי הערן פֿון מיין גאַנג
אַרויסוויינען מיין זיידנס שטיל-אין-זיך געוויין.

כ'בין אויך אַ וואַכמאַן דאָ, וואָס וואַכט,
אַ בעיעמל פֿון פעדערן אין האַנט און שאַר
דעם שטילן שטויב אַראָפּ, פֿון דורות צער,
וואָס ליגט כאַהאַלטן אין דער ספּריס-נאַכט.

ס'קען זיין, איך זוך נאָך דאַרט אַ פֿונק פֿון טרייסט,
ס'קען זיין, איך וויל דערהערן נאָך אַ מונטער קול
צי ביים נביא פֿון דער מעשה ביי דעם טאַל,
צי גאָר ביים חדר-יינגל פֿון דעם שיינעם אַלף-בית.

נאָר וואָס איך הער איז גאָר אַ שווייגן וואָס באַפעלט,
לערן זיך די מידה פֿון אַ למד-וואָוו,
בויה די פֿלויצעס דיינע, בויג דיין גוף
צי קענען דורכטראַגן די שווערקייט פֿון דער וועלט.

פון אונטער דער אַרימקייט

פון אונטער דער אַרימקייט אין דעם שכנ'ס האַס
האַבן די לידער פון כרויט און פון שווייס
אַנטקעגן געטראָגן דעם נביא וואָס טרייסט
דאָס טרויעריק פנים פון דער יידישער נאַס.

און איך האָב פון קינדווייז, פאַרשפּילט פון דער נויט,
פאַרגרענערט, געחוזקט פון המנס געביין,
איצט טראָגט ער מיין קללה, איך — דאָס געוויין
פון דורות פאַרפייניקט צום טויט.

ווי שמיל ס'איז אַצינד דאָרט. ס'בית-עולם געמיט
באַצווונגט מיינע טרויט אין דער ווייט-גאַרער פרעמד-
איך פלאַנטער זיך אום דאָ ווי עפעס אַ ליד,
וואָס זינגט פון אַ לעבן פאַרוואַגלט, פאַרשעמט.

וואָס זינגט פון אַ בעטלער, צי גאר אזא נאַר,
וואָס טראָגט מיט זיך שמענדיק אַ ביכעלע צער.

און מיין מאמע שטייט דערפון ...

מיין מאמעס הארץ איז אויסגעגאָן
מיט בענקשאפט נאָך אַ ניגון
פאַר איר טרויער, וואָס זי האָט
אַ לעבן-לאַנג פאַרשוויגן.

האַב איך איר בענקשאפט און איר וניי
אין זיך אַרײַנגענומען
און מיט די מתנות צוויי
בין איך צום ליד געקומען.

און איך האָב זיך ביים ליד געפּרעגט :
וואו איז פאַראַן דער ניגון
פאַר איר טרויער, וואָס זי האָט
אַ לעבן-לאַנג פאַרשוויגן.

האַט ס'ליד צו מיר אזוי געזאָגט :
אוי זינג דיין מאמעס טרויער אויס
מיט דעם שטילן בטחון-ליד,
וואָס ס'פאַלק געדענקט פון דורות.

האַב איך צום ליד זיך צוגעהערט
און מיט מיין פאַלק צוזאמען
זינג איך אין פאַרוואַגלשאפט
דעם טרויער פון מיין מאמען.

ווען דאס פאלק אין אומגליק וויינט

האָסט געעפנט דיין געמיט
ווי אַ מיר צום צער פון מענטשן
איז געקומען ס'שמילע ליד
ווי אַ ברכה דיך צו בענטשן.

אויך די ברכות זענען היינט
אַנגעהויכט מיט בייזע כשורות.
ווען דאָס פאלק אין אומגליק וויינט
וויינען-מיט די שיינע זמירות.

און דער מינדסטער, דינסטער אות
פון אַ ביכל דין און אַרים
וויינט אַריין אין פולן כּוּם
מיט די שיינע, גרויסע ספרים.

וואָס באַדייט אַזאַ געוויין?
ס'האָט דערווייל נאַכנישט קיין נאַמען,
ס'זעט כּוּסַת־מָאָ וווּ דערגיין,
ס'זעט מסתמא וווּ אַנקומען.

מיש די בלעטער, בלאַט נאָך בלאַט,
וועסט דעם רוף פון טרייסט דערהערן,
אויך די וועלט איז גע-וּנַד
ערגעץ-לוו צווישן שמערן...

א היים

זייש אָפּ פון היימלאָזע דעם שטויב פון וועגן,
זיי קומען אויפבויען אַ סימן-היים
מיט ליכטיקע מחשבות פון בעל-שם.

עס קומט זיי קיינער נישט גוטמאָרגנדיק אַנטקעגן,
נאָר הינטער זיי גייט נאָך דורך יעדער גאָס
אַ קאָפּעליע פון אַ בערל-שמערל-באָס.

ווער זענען זיי, די היימלאָזע, ווער?
נביאים זענען זיי, וואָס ווי אַמאָל,
זיי נידערן אַראָפּ אַצינד צום טאָל.

גאָמט אַמעס וועט זיי מער שוין נישט פאַרלאָזן,
זיי קומען איינזאַמלען דעם גרויסן בראַך,
זיי ס'פלעגט אַ שבת איינזאַמלען די טעג פון וואָך.

דער גרויסער צאָרן האָט זיך אויף זיי אויסגעגאָסן,
לייכט איצט אין די הערצער זייערע דערפאַר
אַ ליכט אַזאַ, וואָס שטראַלט אַרויס פון צער.

דאָס ליכט וועט שטראַלן אויף ליים און ציגל,
אַריינשטראַלן דורך די פענסטער פון דער היים,
זיי ליכטיקע מחשבות פון בעל-שם.

אינהאלט:

זייט

9	— — — — —	מיון טאטנס שווייס	
10	— — — — —	ב'געזעגן זיך	
12	— — — — —	אויף דיין פויערדיקער	
13	— — — — —	צייכנס פון דיין פנים	
14	— — — — —	זע	
15	— — — — —	אין סוף פון די טעג	
18	— — — — —	ס'געבעט	
19	— — — — —	אונטער דיין דראָענדיקער האַנט	
20	— — — — —	א בריוו אין מיון האַנט	
21	— — — — —	טאָכטער שיינע פון די דריי מתנות	
22	— — — — —	מיון ברודערל	
24	— — — — —	באָהעל מיך נישט	
27	— — — — —	גורל מיינער	
28	— — — — —	אויפגעגאָנגענע	
30	— — — — —	די ברכה פאר מיון מי	
32	— — — — —	א פראָסטע גאָס	
34	— — — — —	הנא	
35	— — — — —	א פרעמדקייט יאָגט פון שכנותדיקע שטיבער	
36	— — — — —	אין מידן גאָנג	
37	— — — — —	די לויטערע ווערטער	
38	— — — — —	פון וואַרטן מיר	
39	— — — — —	ב'וועל צוגיין ...	
40	— — — — —	אין מיטן טאָג	
43	— — — — —	אומעטום	
44	— — — — —	און איך בין נאָך אלץ נישט מיר	
46	— — — — —	ס'איז גוט	
47	— — — — —	דורך דער שויב	
48	— — — — —	פאר מיון טיר	
49	— — — — —	ווי זאָל מיון ליר	

